

Quins han estat els primers avanços de les dones dins de l'exèrcit espanyol?

ABSTRACT

The 1988 law which allowed women access to the Spanish army marks one before and one after in the history of the armed forces of our country, to the extent that today we are an example to follow on this issue in the EU countries. This is a motivation and a pride for all women, as we demonstrate day by day the courage and empowerment of women. Examples of women fighting and following are Patrícia Ortega, Immaculada Sierra, Rosa Maria Garcia-Mela, Sílvia Núñez Chisvert, among others. Despite this, this path has not always been so easy, because unfortunately there are male and gender-based violence within the Militia body.

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ

El que m'ha motivador per a triar aquest tema ha estat ser dona i voler lluitar per la igualtat de gènere i la meva passió pel món de la milícia, la disciplina, lleialtat i respecte.

La batalla de la dona per la integració en el món laboral està al punt més alt en aquests moments. En aquest temps els espanyols ens hem unit per fer i per provocar moviments ciutadans per aconseguir la igualtat de drets i obligacions entre dones i homes.

En aquesta lluita cap a la igualtat l'exèrcit espanyol no s'ha quedat enrere, ja que ha executat molts projectes per a l'adaptació de la dona en l'exèrcit, a modernitzar els sistemes i s'ha adaptat al que la societat demana, la qual cosa comentarem més endavant.

Encara que hi ha molts avanços, no s'ha aconseguit la igualtat, ja que és un camí molt llarg per recórrer. Però podem estar orgullosos de tenir un dels exèrcits amb més igualtat dins del cos militar, i que aquest estigui molt orgullós de tenir a dones treballant i lluitant en ell.

Segons dades oficials Espanya està situada al cap en la llista dels països més desenvolupats en la integració femenina dins del cos militar. Això ha anat evolucionant fins al punt que algunes dones ja estan aconseguint alts càrrecs.

Els punts que vaig ha explicat en aquest treball els considero importants perquè exposo la igualtat i desigualtat, drets, lleis i mèrit aconseguit per tant d'esforç.

2.LA CONQUESTA FEMENINA DINS DE L'EXERCIT

L'arribada de les dones a l'exèrcit ha estat tot un èxit. Si tirem uns anys cap endarrere podem veure que l'exèrcit de Terra es va crear fa al voltant de 600 anys, en canvi la primera dona que ha arribat a aquest lloc l'ha fet l'any 1988. Ja fa 34 anys que Patricia Ortega va ingressar en l'exèrcit de Terra i ha evolucionat fins a dia d'avui que ha arribat a ser Coronel. En el Reial decret llei 1 / 88 el 22 de febrer de 1988 es va admetre a la dona dins de les Forces Armades, d'aquesta manera se li van obrir les portes a les dones a accedir als tres exèrcits (terra, aire, mar) i tots els llocs dels alts càrrecs.

Després que el govern llancés aquesta llei, la societat va rebre molt bé la notícia. El govern va llançar un article en la Constitució (article 14), aquest article protegeix la dona de qualsevol discriminació dins l'exèrcit.

Diversos mitjans i opinions comparen l'arribada de la dona a l'exèrcit amb l'arribada de la dona al món laboral. Aquesta comparació ve de que es pensaven que la incorporació de les dones al món empresarial anava a ser un pas cap endarrere, ja que les dones disminuïrien l'eficàcia i la productivitat. Però ja aquestes suposicions han desaparegut totalment, encara que mai desapareixeran del tot. Una vegada aconseguida la igualtat dins de l'exèrcit el següent pas és que les dones vagin accedint als càrrecs més elevats dins del cos militar.

Les xifres de dones que són militars cada vegada són més altes, i avui dia comptem gairebé amb 16.000 dones dins del cos militar. De l'any 2000 al 2006 els percentatges de dones que es van incorporar va augmentar un 6%, encara que les dades semblin gairebé insignificants, l'OTAN afirma que Espanya està entre un dels països amb una major igualtat.

Al que volem arribar amb la igualtat de les dones dins de l'exèrcit és que totes aquestes xifres que nomenaré estiguin igualades. Dins del cos militar hi ha un 8% de dones que són sotsoficials, un 9% que són oficials i l'altre 83% pertanyen a tropa i marineria, d'aquesta xifra un 59% pertany a l'Exèrcit de Terra.

Molts mitjans de comunicació coincideixen que no sols cal augmentar el nombre de dones dins de l'exèrcit sinó que també cal empoderar a la dona, per al poc temps que porten dins de l'exèrcit, com ja sabem les xifres són molt admirables. És tot un orgull poder pertànyer a un país en

el qual també compta la presència de la dona.

Hem aconseguit que l'home i la dona tinguin les mateixes oportunitats en tots els àmbits. Un exemple negatiu d'això és els Estats Units, en el seu exèrcit no està permès que cap dona arribi a comandar càrrecs alts, ja que ells creuen que per a dur a terme missions importants un home és molt més digne que una dona per a fer aquest treball. A Espanya això no succeeix, ja que existeix la bretxa professional i la salarial, per a tenir igualtat entre homes i dones.

2.1 L'EMPODERAMENT DE LA DONA

Tant el valor femení com el masculí en la línia de combat no es veuen, ja que porten pintura de camuflatge. Per això front un esquadró mixt sol es veuen a persones defensar-se a l'hora d'un combat, al contrari del que pensaven antigues generacions. Els valors que tenen els soldats tant homes com dones són companyerisme, esperit, disciplina i honor.

L'exèrcit del nostre país s'ha modernitzat molt amb l'arribada de les dones, ja que elles tenen el mateix valor que els homes.

El coronel d'Artilleria, Juan Boza de Lora, va fer un article per a la *Revista Exèrcit* en 1988, explica una comparació entre les primeres dones de l'exèrcit i les dones de la mitologia grecolatina. En aquesta llegenda que ell parla, explica que Hèrcules lluitava contra aquestes dones per a arrabassar-li a la reina Hipólita el seu cinturó d'or. Des de ben petites les dones arqueres s'atrofiaven un pit embenant-lo, generalment el dret, això es feia per a poder tenir un millor tir en l'arc. A aquesta mena de transformació anatòmica en la mitologia grega se'n diu "amazona". La moralitat que és l'important de meravella diu així: que les dones per a convertir-se en guerrers han de renunciar a la seva naturalesa, a la seva condició física mes preuada i més única, el símbol de la maternitat que és el que ens fa més fortes. I també afegir que en tota la història de la mitologia grega mai a existit un déu de la guerra, sinó una deessa Atena.

3.LALLEI DE L'ADMISSIÓ DE LA DONA A L'EXÈRCIT

La llei d'admissió de la dona a l'exèrcit és la següent:

“En la Llei orgànica 6/1980, d'1 de juliol, reformada per la Llei orgànica 1/1984, de 5 de gener, per la qual es regulen els criteris bàsics de la Defensa Nacional i l'Organització Militar, es determina que la participació de la dona en la Defensa Nacional s'establirà per Llei. Per part seva, el «Pla per a la igualtat d'oportunitats de les dones», aprovat per Acord del Consell de Ministres, de 25 de setembre de 1987, conté una sèrie de mesures orientades a eliminar els obstacles que s'oposen a la plena efectivitat del principi constitucional d'igualtat.

D'acord amb aquestes previsions és procedent iniciar el programa d'incorporació de la dona a les Forces Armades, regulant sense demora el seu accés a determinats Cossos i Escales militars. La incorporació dels altres Cossos dels Exèrcits es farà d'una forma progressiva a mesura que es vagin efectuant adaptacions de diversa índole que, al mateix temps que assegurin l'adequada integració, permetin mantenir el normal desenvolupament de les funcions que les Forces Armades tenen encomanades.

D'un altre costat, la programació de les convocatòries dels processos selectius per a l'ingrés en la professió militar durant l'any 1988, i la necessitat de donar resposta a la demanda social, justifiquen la urgència d'acudir a l'ocupació del Reial decret llei, en els termes que autoritza la Constitució.

En virtut d'això, prèvia deliberació del Consell de Ministres, en la seva reunió del dia 19 de febrer de 1988, i fent ús de l'autorització concedida per l'article 86 de la Constitució.”

Aquesta constitució té diversos Articles, el primer d'ells diu que totes les dones podran tenir accés al cos militar si compleixen amb unes certes condicions físiques, també ens explica que les dones podran aspirar a tots els rangs sense distinció de sexe.

Al segon article ens diu que a partir de l'any 1988 les dones podran accedir a tots els cossos jurídics, cossos de recerca, cossos d'enginyeria, escala d'enginyers, cossos de sanitat, cossos de farmàcia, escales de directores i escales de sotsoficials.

Al tercer article detalla que la dona també pot accedir a les proves de Guàrdia Civil de segona.

Finalment, en l'article quatre expressa que el Ministeri de Defensa ha realitzat un programa de selecció per a l'ingrés de la dona als diferents Cossos i Escales militars.

4.INTEGRACIÓ DE LA DONA EN L'EXÈRCIT

Actualment, les dones porten més de tres dècades formant part de les forces armades del país, en aquest rang tan petit de temps es pot afirmar que l'arribada de les dones ha estat lenta, però imparable i han arribat per a quedar-se.

Des que van entrar les primeres dones en l'exèrcit fins al dia d'avui s'han aconseguit grans avanços per a poder normalitzar el fet de la integració femenina en l'exèrcit. Gràcies a aquests avanços ja no és tan estrany que una dona vagi a l'exèrcit, també destacar que aquesta manera de pensar és més residual en la població.

Per a garantir un procés d'adaptació apte per a la secció femenina del cos militar seria necessari que hi hagués la mateixa quantitat d'homes i dones en tots els càrrecs, aquesta dada avui dia és només un somni.

4.2 EL COMENÇAMENT DE LA INTEGRACIÓ

El poder polític i judicial de 1988 va decidir admetre a les dones en el cos militar per a augmentar el nombre d'integrants i enfortir encara més la força defensiva de l'estat espanyol. Aquest fet històric va ser un gran pas cap a la igualtat de la dona que va revolucionar la societat de l'època, ja que abans d'aquest esdeveniment era inviable plantejar-se que una dona pogués allistar-se en l'exèrcit i fer carrera allí.

El Reial decret que va fer possible aquest gran avanç cap a la igualtat és el Reial decret llei 1/1998 de 22 de febrer, pel qual es regula la incorporació de la dona a les Forces Armades. Aquest RD va ser signat pel rei Joan Carles I i pel president del país Felipe González que va ser qui governava en aquesta època.

Després que sortís i s'aprovés el reial decret abans esmentat 3.000 dones es van presentar per a ser guàrdies civils i gairebé 300 es van presentar a les Forces Armades o FAS.

La integració de la dona en el cos ha estat molt gradual, ja que l'any 1995 el percentatge de dones que formaven part era només del 0,7% i no va ser fins al 2006 quan la presència de la dona és va començar a notar dins del cos, en aquest punt va ser quan les dones van començar a ser una petita part del cos (11%) però no per això menys important, aquesta xifra ha anat augmentant fins a l'actualitat. Avui dia el pes femení dins de l'exèrcit és del 12,5%, aquest percentatge equival aproximadament a 16.000 dones.

La previsió que hi ha sobre aquesta xifra és que continuï creixent a bon ritme. El factor més determinant perquè les noves generacions vulguin formar part de les forces armades, és la pressió que exerceix la societat sobre aquestes dones. Avui dia aquesta millor vist davant la societat que una dona faci carrera en l'exèrcit, però encara continua quedant part de ressentiment en ella i a vegades obliguen a canviar el rumb d'unes certes integrants obligant-les a abandonar els seus somnis. Sense embargament cada vegada més s'està adoptant una visió més igualitària dins de l'exèrcit per a animar a les dones a aspirar a tots els càrrecs alts i evitar que la seva trajectòria professional s'estanqui. Actualment, hi ha molts models femenins importants dins de l'exèrcit que ajuden a augmentar tant la visibilitat com la igualtat.

EXEMPLES D'INTEGRACIÓ

Actualment, Espanya és un dels països amb major percentatge de dones en l'exèrcit segons l'OTAN. Aquesta té una mitjana del 10,8% així que podem veure que Espanya sobresurt amb un 1,7% per sobre de la mitjana. El nostre país té una mitjana més alta que països com Alemanya, Països Baixos, Itàlia i el Regne Unit. L'únic País que està per davant d'Espanya és França amb el percentatge més alta que és d'un 19%.

Amb aquestes dades podem veure que Espanya continua avançant molt des de que la dona forma part de l'exèrcit i a més és tot un exemple a seguir per a la resta dels països membres de l'OTAN.

La integració a poc a poc ha anat abastant tots els àmbits de la milícia, ja que al principi les dones triaven els Cossos Comuns: Intervenció, Jurisdicció i Sanitat. Aquest esquema avui dia ha canviat, ja que hi ha dones en tots els àmbits possibles.

El percentatge de dones que ocupen un rang baix dins de les diferents branques de l'exèrcit (aire, terra i mar) és del 12%, en canvi, el percentatge de dones presents en els càrrecs superiors és de l'1,5%. Amb aquesta xifra podem veure que encara queda molt camí per recórrer i on s'ha de millorar per part dels integrants i futures integrants per a garantir la igualtat en totes les seves formes dins del cos. L'opinió interna que ofereixen les dones integrants és que no pateixen cap mena de rebuig o discriminació per part dels alts comandaments. Ja que actualment aquests càrrecs els porten les persones millor qualificades independentment del sexe.

Les següents xifres fan referència als càrrecs més alts que ostenten les dones fins el dia d'avui dins del cos:

1 coronel

133 tinent coronels

2 capitanes de

fragata 241

comandants

Aquestes xifres en els pròxims anys segur augmentaran en número i també en rang.

UN CAMÍ PLE D'ASSOLIMENTS

La inclusió de la dona en l'exèrcit l'any 1988 va permetre que el 0,1% de totes les que es van presentar a les oposicions es poguessin incorporar en el cos, al llarg dels anys aquest percentatge ha anat augmentant fins al 12,5% que és el percentatge que correspon a les integrants femenines dins del cos. L'augment de representació tan significativa ha estat un llarg camí que actualment es continua recorrent amb un gran esforç i assoliments que han marcat la història d'aquest país. Gràcies a l'esforç titànic que han fet totes aquestes guerreresses i al suport de la societat que els anima a continuar creixent perquè siguin capaces d'aconseguir tots els seus somnis i metes, Espanya pot estar orgullosa i presumir de tenir un dels millors exèrcits femenins de tota la Unió Europea, sent aquest un exemple a seguir per a tots els estats membres.

Perquè això hagi estat possible, han estat necessaris alguns canvis en les lleis com, per exemple, la llei 17/1989 o el Reial decret 984/1992, la qual va establir el reglament de Tropa i Marineria professionals de les Forces Estimades, concretament en l'article 25 estableix:

"El personal femení de tropes i marineria professionals podrà optar a tots els destins del seu ús militar excepte els de tipus tàctic o operatiu en unitats de la Legió, d'operacions especials, paracaigudistes i caçadors paracaigudistes".

Quan realment la dona es va incorporar a les Forces Armades o FAS va ser gràcies a la llei 17/1999, del 18 de maig, de Règim de Personal de les Forces Armades, de la qual va sorgir el Reial decret 66/2000 del 21 de gener en la qual es modifiquen les condicions que fan falta per a ser Militar Professional de Tropa i Marineria de les Forces Armades, d'aquesta manera les dones podien accedir a tots els cossos i escales dels tres exèrcits. La Llei va suposar un gran avanç cap a la igualtat de la dona.

Les Reals Ordenances també estan molt relacionades amb els assoliments aconseguits fins ara. Aquestes constitueixen el codi de conducta dels militars del segle XXI, com estableix la constitució en l'article 13 "el militar vetllarà per l'aplicació dels 8 criteris i normes relatius a la igualtat efectiva de dones i homes i a la prevenció de la violència de gènere". Avui dia podem dir que tant la constitució com la societat espanyola s'han omplert de lleis per a aconseguir la igualtat entre tots dos sexes en tots els aspectes tant socials com laborals.

Un altre fet important amb el qual han hagut de familiaritzar-se els militars amb l'arribada de la dona han estat els embarassos i la maternitat. Relacionat amb aquest tema la normativa del règim de la carrera militar conté moltes accions positives, ja que tenen temps per a l'ingrés i la formació amb tots els temes derivats de la maternitat. Amb aquestes mesures el que pretenen aconseguir és la conciliació entre la vida professional i personal de tots els membres de les Forces Armades.

En les següents estadístiques i gràfics que mostraré a continuació, podem veure l'evolució de les dones al llarg dels anys en els diferents cossos que formen la FAS segons un article publicat en el periòdic El País el 16 d'agost de 2013.

5.LA DESIGUALTAT DINS DE L'EXÈRCIT

La violència de gènere és una realitat social d'avui dia, aquesta afecta a totes les professions i classes socials sense cap excepció. Per tant, dins de l'exèrcit també hi ha aquest tipus de comportament cap a les dones.

L'exèrcit es va organitzar i va fer un protocol per a quan és presentessin aquests casos d'assetjament sexual o per qüestions de gènere. El primer protocol va ser creat el novembre de 2015, això és una bona iniciativa per a començar a lluitar contra l'assetjament i la violència de gènere. Dins de l'exèrcit igual que en molts altres llocs es donen casos masculistes, encara que aquests casos es donen en un baix número comparat amb altres institucions. Aquesta dada no és estranya si tenim en compte que els militars es regeixen per un estricte codi d'honor i la seva unió es fonamenta per la lleialtat, la companyonia i la humilitat. En resum, és un entorn amb alts valors humans, la violència és gairebé nul·la.

Si el cos militar percep qualsevol mena de masclisme o assetjament, el que es fa és aplicar unes mesures per a combatre l'assetjament UPA (Unitat de Protecció davant l'assetjament), aquestes mesures han estat creades pels Recursos Humans. Aquestes mesures que es prenen per a combatre l'assetjament inclouen assessorament i suport integral a la víctima.

La UPA compta amb personal del cos militar, jurídic i sanitari, per fer una recuperació immediata a la víctima.

Segons l'article 400 / 38199 / 2015 de la Resolució, el 20 de novembre de 2015 es va aprovar el Protocol d'actuació enfront de l'assetjament sexual i per raó de sexe en les Forces Armades.

L'apartat número 11 d'aquesta Resolució diu que el Cap de l'Estat Major de l'Exèrcit de Terra és el responsable d'actuar per a la prevenció i protecció del personal militar enfront de qualsevol conducta d'assetjament.

L'objectiu d'això és fer que la víctima d'assetjament es recuperi del trauma sense tenir conseqüències negatives. Per a fer això s'assessora, es fa un informe de seguiment, etc. Aquest procés només s'aplica al personal de les Forces Armades.

L'Observatori Militar per a la Igualtat entre Dones i Homes en les Forces Armades, s'encarrega d'informar de la normativa. Elabora una guia per a la víctima i un manual de bones pràctiques davant situacions d'assetjament.

5.1 DONES QUE HAN DESTACAT DINS DEL COS

Malgrat el poc temps que porten les dones en el cos militar en comparació amb els homes, hi ha algunes integrants que han destacat dins del cos per diferents motius

6. CONCLUSIÓ

La conclusió d'aquesta gran feina realitzada és que les forces armades d'aquest país han fet una gran treball en la inclusió de la dona en el món laboral, tot aquest esforç és fa notar en els resultats.

L'exèrcit espanyol té un dels percentatges d'integració més alts segons dades de l'OTAN. El nostre país és un orgull i un exemple a seguir en tots els sentits per a molts altres països. Com hem comentat encara no hem arribat a la igualtat total, però el percentatge actual (12,5%), fa que estiguem cada vegada més a prop de la plena integració de la dona.

Segons el testimoni que han donat algunes dones que estan dins del cos militar, elles en tot moment s'han sentit molt acollides dins del seu post de treball, aquestes diuen que l'exèrcit els ha fet créixer professionalment, i que en cap cas elles s'han sentit discriminades, ja que les han tractat amb igualtat de condicions respecte als seus companys.

7. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES